

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Maria Arriaran Larrañaga

*Aramaio, Araba
(1925)*

Aurkibidea

Biografia

Oñatiko Txarraskuena kale-baserrian jaio zen. Aita etxekoa eta ama Arrasateko Uribarri auzoko Mendietxebarri baserrikoa zen. Sei seme-alabetatik Maria zen zaharrena. Aitak banastagintzan jarduten zuen etxean. Oñatiko eskola nazionaletan hasi zen, eta Arrasateko mojetan jarraitu zuen amaren jaiotetxera bizitzera joan zenean. Eskola bukatu eta Mendietxebarrin geratu zen baserrian lanean, harik eta Aramaiora ezkondu zen arte. Lehenengo umea jaio eta senarra istripuz hil zitzaion. Bere senarra zenaren anaia batekin berriro ezkondu eta bost ume izan zituen.

Zintak

ARA-085

- **Proiektua:** Aramaioko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Elortza, Kepa
- **Data:** 2009-12-02
- **Iraupena:** 57 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Oruesagasti, Ainitze

Pasarteak

1. Oñatitik Arrasatera

- **Erref:** ARA-085/004
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:05:04. **Bukatu:** 00:05:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

12 urte inguru zituela, Oñatitik Arrasateko Mendi Etxebarri baserrira joan zen bizitzera, familiakoak bizi ziren bertan. Baserri horretan, alaba bakarra zuten, eta harekin egoteko eraman omen zuten.

Transkripzioa

-Zenbat urtekin etorri ziñan Arrasatera?

-Ba nik ez dakit, dozena bat urte? Hamabi urte? Holakoren bat izengo zan, asko gehixau ez e. Ta gero...

-Ta zela ba, zela etorri ziñan bizittera... etorri ziñan bizittera Mendi Etxebarrira, ezta?

-Bai, bai.

-Ta zela ba Oñatitik...

-Ba, zerak, primiek laguna biher euelako. Laguntasuna eittera.

-Bera ume bakarra, zan?

-Bai, alaba bakarra ta, ba, bera, ba, kuriosa ibiltten zan ta ni ekarri nindduen horra, ta hortik. Ta gero ezkondu be hortik ein nitzen.

-A bai, e?

-Bai.

2. Arrasatetik Oñatira, gerratik ihesi

- **Erref:** ARA-085/006
- **Iraupena:** 0:00:31. **Hasi:** 00:06:26. **Bukatu:** 00:06:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Gerra hasi zenean, Oñatiko Mendi Etxebarri baserrian bizi zen Maria. Frontea baserrian bertan zegoen, eta baserriko familia guztiak Oñatira egin zuen ihes, Mariaren gurasoenera.

3. Gerraostean, Arrasatera berriro

- **Erref:** ARA-085/008
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:08:13. **Bukatu:** 00:09:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Frontea Arrasatetik joan zenean, Oñatitik Arrasateko Mendi Etxebarri baserrira bueltatu ziren. Denbora horretan, baserria hutsik egon zen. Gerra denboran, soldaduek bederatzi "muelle" eta bederatzi koltxoi eraman zituzten. Baserrian, sekulako belartza hasita zegoen, eta haiek moztu eta Oñatira eraman zuten belarra; hango ganaduarentzako.</p>

4. Aitajaunari zilar zakukada kendu

- **Erref:** ARA-085/009
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:09:15. **Bukatu:** 00:10:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra denboran, aitajaun eta amandreari zakukada zilar kendu zien soldaduek. Zilarrezko txanponak zituzten baserrian. Ortuko jeneroa belar-metan ezkutatzen omen zuen aitajaunak.

5. Aitajauna milizianoetatik ezkutatu

- **Erref:** ARA-085/012
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:11:33. **Bukatu:** 00:12:44
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

Gerra denboran, Arrasaten frontea egon zen. Gerrak ez zuen hain gogor jo Oñatin. Arrasaten milizianoak ibili ziren. Mariaren aitajauna milizianoek ez atxilotzeko errekan ezkutatu zen. Ezkutuan zela, txakurrarekin izandako gorabehera kontatzen du.

6. Errotak eta errazionamendua

- **Erref:** ARA-085/014
- **Iraupena:** 0:01:16. **Hasi:** 00:13:14. **Bukatu:** 00:14:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Errota
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerraostean, garia entregatu egin behar izaten zen. Uribarri auzoko Markuleti errotan ehotzen zuten garia. Arrasateko kalean bizi zen izeba batek jasotzen zien errazionamendua.</p>

7. Baserriko lanetik bizi

- **Erref:** ARA-085/016
- **Iraupena:** 0:01:22. **Hasi:** 00:14:57. **Bukatu:** 00:16:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Eskola bukatutakoan, baserriko lanetan aritu zen. Azak, azaloreak, legutxak... landatzen zituzten; jendea baserrira joaten zitzairen ortuariak eroatera. Soro sail handian zituzten; artoa, arbia... ereiten zituzten.

8. Umetako jolasak

- **Erref:** ARA-085/017
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:16:19. **Bukatu:** 00:17:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetako jolasak aipatzen ditu: kromoekin, txirikiletan, diabolarekin... ibiltzen ziren.

9. 'Hija de Maria' kongregazioa

- **Erref:** ARA-085/019
- **Iraupena:** 0:00:19. **Hasi:** 00:18:52. **Bukatu:** 00:19:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Kongregazioak

Laburpena:

<p>Gazte denboran, Hija de María kongregazioan ibilitakoa da. Zinta urdina erabiltzen zuten; Kontzesioko Ama Birjinaren irudiarekin.</p>

10. Etxera berandu joanez gero...

- **Erref:** ARA-085/022
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:20:25. **Bukatu:** 00:21:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:

Etxean gogor hartzen zituzten berandu joanez gero. "Aramaittekoak" baino beranduxeago iristeagatik belarrondokoa jaso zuenekoak kontatzen du.

11. "Aramaitteko" kanpaiak

- **Erref:** ARA-085/023
- **Iraupena:** 0:00:36. **Hasi:** 00:21:14. **Bukatu:** 00:21:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

"Aramaittekoak" esaten die iluntzeko kanpaiei. "Aramaitteko" kanpaiak jotzerako etxean egon behar izaten zen.

12. Baserrira itzulera...

- **Erref:** ARA-085/025
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:22:10. **Bukatu:** 00:23:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Frontea Arrasatetik joan zenean, Maria eta familia Mendi Etxebarri baserrira bueltatu ziren. Oñatin egon ziren denboran, baserria hutsik egon zen, eta hango lanekin hutsetik hasi behar izan zuten itzuleran. Garia, artoa... ereiten hasi ziren berriz. Garia eskuz jotzen zuten.

13. Gari-jotzea

- **Erref:** ARA-085/027
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:23:10. **Bukatu:** 00:23:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:

Mendi Etxebarri baserrian, garia eskuz jotzen zuten. Lehenengo, gari-metak egiten zituzten; gero, sortak harriaren kontra jotzen ziren.

14. Berduren salmenta

- **Erref:** ARA-085/030
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:24:30. **Bukatu:** 00:25:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Jendea baserrira joaten zitzaien berdura eroatera. Santa Agedako fraideei eta mojei berdurak saltzen zizkien. Amandrea eta aitajauna joan ohi ziren Santa Agedara berdurak gurdian hartuta. Hiru-lau behi eta idi-parea zituzten baserrian.

15. Dantza egitea gustuko

- **Erref:** ARA-085/032
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:26:14. **Bukatu:** 00:27:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Erromeria kontuak. Gazte denboran, inguruko auzoetako erromerietara joaten zen lehengusinarekin. Dantza egitea gustatzen zitzaion. Dantza soltean gehiago aritzen ziren lotuan baino. Arrasatera joaten ziren dantzan egitera. San Martinetan Aramaiora taxian joaten ziren; han senideak zituzten.

16. Gerraosteko gosea

- **Erref:** ARA-085/035
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:30:24. **Bukatu:** 00:31:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

<p>Gerraostean, gose handia egon zen. Mariak eta ez zuten goserik pasa, baserriak emandakotik bizi ziren eta. Jendea patata bila joaten zen Mendietxebarri baserrira. Lapurretak ere izaten omen ziren.</p>

17. Aita, "xexteroa"

- **Erref:** ARA-085/038
- **Iraupena:** 0:01:07. **Hasi:** 00:31:32. **Bukatu:** 00:32:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Mariaren gurasoak Oñatin bizi ziren. Aita "xexteroa" zen, eta otarrak egiten zituen. "Txarraskonean" bizi ziren; kale berdinean baziren beste otarregile batzuk ere. Etxe ondoko lokalean edukitzen zituen egurrak uretan; erreka pasatzen zen etxe ondotik.

18. Otarregintza

- **Erref:** ARA-085/039
- **Iraupena:** 0:00:50. **Hasi:** 00:32:39. **Bukatu:** 00:33:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Mariaren aita otarregilea zen. Otarregintzan ibilitakoa da aitarekin, asko gustatu ez arren. Zumitzak nola ateratzen diren azaltzen du. Oñatin eta kanpoan saltzen zituen otarrak aitak.

19. Oñatiko kale-baserria eta ganadua

- **Erref:** ARA-085/041
- **Iraupena:** 0:00:52. **Hasi:** 00:34:02. **Bukatu:** 00:34:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Oñatiko Mariaren jaiotetxea kale-baserria zen. Behi-parea eta astoa zeuzkaten; korta kalean bertan zuten. Anaia gazteenak oso gustuko zuen astoan ibiltzea. Urtean, txerri bat hazten zuten. Labesua zuten, eta etxean egiten zuten ogia.

20. Gari-jotzeari buruzko kontuak

- **Erref:** ARA-085/044
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:35:22. **Bukatu:** 00:37:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Gari-jotzeari buruz hitz egiten du. Garia eskuz jotzen zuten; gero, hasi zen gari-jotzeko makina auzorik auzo.

21. Mendi Etxebarritik Lasagara

- **Erref:** ARA-085/048
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:39:44. **Bukatu:** 00:41:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak

Laburpena:

Arrasateko Mendi Etxebarri baserritik Aramaioko Lasagara ezkondu zen. Baserri bateko eta besteko bizimodua alderatzen ditu. Lasagara bizitzera joan zenean, etxeok esaten zioten nola joan zitekeen "basamortura" bizitzera; Lasaga mendian zegoelako. Lasaga inguruetan ia ez zen biderik.

22. Ortu eta soroko lana

- **Erref:** ARA-085/055
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:46:24. **Bukatu:** 00:47:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Mendi Etxebarri baserrian ikasi zuen ortuko lanak egiten. Lehen, ortuko lana aitzurrarekin egin behar izaten zen. Soroak lantzeko goldea eta laia erabiltzen zituzten.

23. Tomatea lastoekin estali

- **Erref:** ARA-085/056
- **Iraupena:** 0:04:09. **Hasi:** 00:47:42. **Bukatu:** 00:51:51

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Baserria » Baserriko lanak » Baratzeta eta soroa

Laburpena:

<p>Mendi Etxebarrin lur onak zituzten: "erraz lantzen ziren". Barazki ugari ateratzen zuten. Tomatea urtarilaren amaieran edo otsail hasieran ereiten da. Lastoz egindako tapa batzuekin estaltzen zituzten tomate landareak, ez izozteko. Tomatea apiril amaiera edo maiatz hasieran biltzen da.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-11-20

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com